

2. ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

2.1. РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЦІННІ ПАПЕРИ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

Відповідно до покладених на Комісію завдань протягом 2008 року здійснювалось розроблення проектів законодавчих актів та їх супроводження в Кабінеті Міністрів України та Верховній Раді України. Також здійснювались заходи щодо адаптації законодавства України про цінні папери до законодавства Європейського Союзу.

Реалізація завдання щодо становлення ліквідного, надійного та прозорого національного фондового ринку вимагає проведення інтенсивної законотворчої роботи. Протягом звітнього періоду Комісією здійснювались заходи за наступними пріоритетними напрямками:

удосконалення засад державного регулювання ринку цінних паперів та захисту прав інвесторів;

посилення конкурентоспроможності фондового ринку України, у тому числі шляхом підвищення ролі організаційно-оформленого фондового ринку;

розвиток депозитарної системи України;

розвиток корпоративного управління.

Комісією здійснюється низка заходів, спрямованих на удосконалення законодавства з питань функціонування фондового ринку в Україні.

Останнім часом Верховною Радою України прийнято ряд законів, які позитивно впливатимуть на подальший розвиток фондового ринку, а саме:

1) 17 вересня 2008 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про акціонерні товариства».

Закон України «Про акціонерні товариства» набирає чинності через 6 місяців з дати оприлюднення, тобто 29 квітня 2009 року. Всі акціонерні товариства повинні привести свою діяльність у відповідність із цим Законом протягом 2 років з дати набрання чинності цим Законом.

Зокрема, з введенням в дію Закону України «Про акціонерні товариства» в законодавчому полі регулювання діяльності акціонерних товариств повинні відбутись наступні зміни:

акціонери на законодавчому рівні будуть наділені переважним правом на придбання акцій додаткових випусків та правом вимагати викупу належних їм акцій, якщо на загальних зборах вони голосували проти рішень, які порушують їх права;

буде чітко визначено повноваження органів управління акціонерним товариством;

відповідно до Закону особа, яка придбала контрольний пакет акцій, повинна запропонувати іншим акціонерам продати їй акції за ринковою ціною;

буде забезпечено право акціонера на отримання інформації про діяльність акціонерного товариства.

Таким чином, введення в дію Закону України «Про акціонерні товариства» повинно усунути існуючі прогалини законодавства України у сфері корпоративного управління, а також значно підвищити рівень захищеності інвестора на підприємстві, а як наслідок зросте й інвестиційна привабливість акціонерних товариств та відбудеться поліпшення інвестиційного клімату в Україні в цілому.

Крім того, необхідно зазначити про існування такої проблеми на фондовому ринку, як незначна питома вага обсягу торгів на організованому ринку цінних паперів у загальному обсязі торгів в Україні. Так, з метою врегулювання зазначеної проблеми, статтею 24 Закону України «Про акціонерні това-

риства» передбачено, що «публічне акціонерне товариство зобов'язане пройти процедуру лістингу та залишатися у біржовому реєстрі принаймні на одній фондовій біржі. Укладання договорів купівлі-продажу акцій публічного акціонерного товариства, яке пройшло процедуру лістингу на фондовій біржі, здійснюється лише на цій фондовій біржі.»

2) 18 грудня 2008 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» (реєстраційний №2567 від 26.05.2008).

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» №693-17 від 18.12.2008 набирає чинності через 30 днів з дня його опублікування, тобто 13.02.2009 року, крім пункту 18 розділу I цього Закону щодо розрахунку винагороди компанії з управління активами венчурного фонду, який набирає чинності з 1 січня 2010 року.

Прийняття зазначеного Закону пов'язано з необхідністю вжиття першочергових заходів для запобігання негативним наслідкам фінансової кризи на вітчизняному фондовому ринку.

Зокрема, з введенням в дію Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» в законодавчому полі регулювання діяльності інститутів спільного інвестування повинні відбутись зміни, пов'язані із наданням можливості суб'єктам спільного інвестування застосувати у порівнянні з існуючими більш гнучкі норми диверсифікації активів інститутів спільного інвестування та додаткові можливості в частині використання інструментів фондового ринку при здійсненні ними спільного інвестування.

3) 25 грудня 2008 року прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів» (реєстраційний №2614 від 05.06.2008).

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів» №801-VI від 25.12.2008 опубліковано в Урядовому кур'єрі №4 від 14 січня 2009 року, таким чином Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів» набирає чинності з 14 січня 2009 року (з дня опублікування).

Основною метою зазначеного закону є запровадження та вдосконалення адміністративної й кримінальної відповідальності за використання інсайдерської інформації та маніпулювання цінами під час здійснення операцій з цінними паперами, за створення перешкод у доступі до інформації про емітентів цінних паперів та/або спотворення такої інформації.

Так, законом доповнено Кримінальний кодекс новими статтями 223² і 232², які передбачають введення кримінальної відповідальності за такі суспільно небезпечні злочини, як порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів; приховування інформації про діяльність товариства.

Крім того, Кодекс України про адміністративні правопорушення також доповнено статтями 163⁵-163¹¹ та 188²⁹, які передбачають введення адміністративної відповідальності за:

- приховування інформації про діяльність емітента;
- ненадання документів, що підтверджують право власності на цінні папери; діяльність на фондовому ринку без ліцензії;
- маніпулювання цінами під час здійснення операцій з цінними паперами; незаконне використання інсайдерської інформації;
- порушення порядку прийняття рішення про передачу ведення реєстру власників іменних цінних паперів або порядку передачі ведення реєстру власників іменних цінних паперів;

порушення порядку розкриття інформації на фондовому ринку;
ухилення від виконання або несвоєчасне виконання законних вимог Комісії або її уповноважених осіб.

Встановлення зазначених норм, які передбачають реальну відповідальність за здійснення цих порушень, повинно призвести до підвищення добросовісності у здійсненні своєї діяльності професійними учасниками фондового ринку, а отже і до підвищення довіри до вітчизняного фондового ринку в цілому.

Крім того, з метою підвищення рівня правової дисципліни з боку учасників фондового ринку Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів» збільшено санкції за правопорушення на ринку цінних паперів.

На розгляді у Верховній Раді України VI скликання знаходились 13 законопроектів, головним розробником яких є Комісія, а саме:

1) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму державної реєстрації припинення акціонерних товариств» (реєстраційний №2260 від 21.03.2008);

2) проект Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо порядку видачі документів дозвільного характеру» (реєстраційний №2287 від 28.03.2008).

14 травня 2008 року законопроект схвалено Комітетом Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності та рекомендовано Верховній Раді України прийняти за основу у першому читанні;

3) проект Закону України «Про доповнення до статті 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (реєстраційний №2323 від 03.04.2008).

Комітетом Верховної Ради України з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва 27.05.2008 підготовлено проект Постанови про прийняття за основу проекту Закону України «Про доповнення статті 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»;

4) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо перегляду санкцій та визначення повноважень з регулювання відносин у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (реєстраційний №2410 від 21.04.2008).

09 липня 2008 року законопроект розглядався на засіданні Комітету з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією та рекомендовано Верховній Раді України прийняти законопроект за основу.

24.12.2008 законопроект відхилено Верховною Радою України;

5) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення вимог до статутного капіталу професійних учасників фондового ринку» (реєстраційний №2540 від 22.05.2008);

6) проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про іпотечні облігації» (реєстраційний №2613 від 05.06.2008).

17.09.2008 законопроект розглянуто на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності та рекомендовано прийняти за основу;

7) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо укладення договорів купівлі-продажу цінних паперів на фондових біржах» (реєстраційний №3010 від 24.07.2008);

8) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств» (реєстраційний №3011 від 24.07.2008).

17.09.2008 законопроект розглянуто на засіданні Комітету з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва та рекомендовано прийняти за основу.

Законопроект 16.12.2008 прийнято Верховною Радою України у I читанні;

9) проект Закону України «Про систему депозитарного обліку цінних паперів» (реєстраційний №3021 від 28.07.2008).

01.10.2008 законопроект розглянуто на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності та рекомендовано направити його на повторне I читання.

17.12.2008 законопроект розглянуто на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції та рекомендовано прийняти його у I читанні;

10) проект Закону України «Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» (щодо операцій з цінними паперами) (реєстраційний №3067).

09.09.2008 законопроект схвалено на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики та рекомендовано прийняти за основу;

11) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу векселів» (реєстраційний №3041);

12) проект Закону України «Про похідні (деривативи)» (реєстраційний №3583 від 30.12.2008);

13) проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» (щодо порядку дій емітента та інвесторів) (реєстраційний №3584 від 30.12.2008).

Протягом 2008 року Комісією проведено експертизу та опрацьовано понад 80 законодавчих актів, 70 з яких надійшли до Комісії від інших співвиконавців – державних органів виконавчої влади, з питань, що відносяться до компетенції Комісії, та 11 з них розроблено народними депутатами України (додаток 1).

2.2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕПОЗИТАРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ДІЯЛЬНІСТЬ ФОНДОВИХ БІРЖ ТА САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

З метою удосконалення механізмів регулювання обігу цінних паперів з урахуванням досвіду функціонування вітчизняного ринку та впровадження досягнень європейського законодавства, а також приведення у відповідність з вимогами нового законодавства України Комісією у 2008 році розроблено:

зміни до «Положення про депозитарну діяльність, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17.10.2006 №999», затверджені рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 24.01.2008 №50 та зареєстровані у Міністерстві юстиції України 05.03.2008 за №167/14858.

Цими змінами передбачено чітке визначення термінів, які доповнюють існуючий глосарій відповідно до вимог законодавства, а саме: уточнення понять «керуючий рахунком» і «уповноважена особа», відкориговано визначення поняття «свідоцтво про знерухомлення іменних цінних паперів». Нове визначення сприятиме уникненню проблемних ситуацій, пов'язаних із прийняттям судами рішень про примусову матеріалізацію знерухомлених іменних цінних паперів шляхом проведення у системі реєстру власників іменних цінних паперів операцій з переведення цінних паперів з